
**Оксана ПОВІДАЙЧИК,
Марія КУХТА,
Любов МАЛЯР**
(Ужгород, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНО- КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Комунікативна взаємодія вихователя закладу дошкільної освіти з вихованцями, незалежно від їх вікового цензу, завжди має свої особливості, найважливіша з-поміж яких – забезпечення атмосфери доброзичливості і взаєморозуміння. У ній діти отримують досвід поведінкових моделей, розуміння співучасті в спільній діяльності й колективного успіху. Позитивна психологічна атмосфера домашнього й освітнього середовища є дієвим засобом формування адекватної самооцінки дошкільника і впевненості в собі.

У сучасних теорії і практиці підготовки компетентного фахівця з дошкільної освіти актуалізуються питання суспільної і професійної відповідальності вихователя за забезпечення соціального, психічного та фізичного здоров'я вихованців [1]. Проте все ще спостерігаються прогалини щодо обізнаності педагогів у комунікативній взаємодії з дітьми, які мають порушення мовлення.

Ще більшим є відставання практики від теорії у використанні корекційних методів і технологій вихователями закладів дошкільної освіти, на чому акцентують увагу такі дослідники, як Н. Басалюк, А. Богущ, В. Бондар, Л. Долинська, В. Кошель, С. Лупінович, Н. Луцан, О. Мартинчук та ін. Між тим зазначимо, що мова для дитини є важливим інструментом пізнання

світу предметів, які її оточують, природи, людей і самої себе. Вона є механізмом формування мовно-комунікативних навичок дошкільників і водночас основою розвитку пізнавальних психічних процесів: сприймання, мислення, уваги, уяви та ін. Зазначена кореляція вказує на те, що будь-які відхилення від норми мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку у різні вікові періоди життя – це своєрідний сигнал «SOS» для батьків і вихователів про надання кваліфікованої і своєчасної допомоги.

Розвінчуючи один із міфів про те, що затримка мовлення в дітей до трирічного віку не веде за собою жодних відхилень, фахівці наводять доволі невтішну статистику: в 95 % дітей, які заговорили після трьох років, спостерігаються різного ступеня мовленнєві дефекти – від простих фонематичних до складних патологічних, пов'язаних із затримкою мови і мовлення [2].

Труднощі у спілкуванні ускладнюються у зв'язку з тим, що затримка мовленнєвого розвитку зазвичай провокує або стає причиною інших розладів: гальмування моторики, відставання психічного чи розумового розвитку дитини тощо. До прикладу, більшість дослідників розладів аутичного спектру одноставно визнають одну з імовірних причин – порушення діяльності центральної нервової системи внаслідок органічних уражень онтогенезу. Цю гіпотезу вчені підтверджують «проявами моторної розгальмованості; швидкою виснажливістю та труднощами у розвитку довільної уваги; затримкою психомовленнєвого розвитку; розумовою відсталістю, яка часто є супутнім розладом при аутизмі» [3, с. 24].

Особливо чутливою постає проблема комунікативно-корекційної роботи з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення в умовах, які швидко змінюються. Як вказує В. Кошель, «за таких умов діти потребують більшої допомоги й психолого-педагогічної корекції» [4].

В умовах війни українські діти піддаються багатьом змінам середовища життя і розвитку, стресовим чинникам, які, на думку Ю. Рібцун, можуть призвести до непоправних втрат у психіці людини: «Особливо це стосується тих українців різних вікових

категорій, котрі мають вразливу центральну нервову систему, яка є характерною для дітей із порушеннями мовлення» [5].

У корекційній роботі з дітьми з різними порушеннями мовлення в умовах освітнього процесу закладу освіти фахівці радять керуватися такими принципами:

- єдність корекції та розвитку;
- врахування вікових та індивідуальних особливостей розвитку;
- комплексне вивчення дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами;
- діяльнісний принцип корекції;
- принцип діяльності й довіри [6, с. 3].

З метою допомоги батькам і педагогам у комунікативній взаємодії з дітьми дошкільного віку, які мають відхилення в мовленнєвому розвитку, компанія SpecialApps рекомендує використання спеціально розроблених додатків «Особливі слова» й «Особливі історії» [7]. Їх пізнавально-розвивальний потенціал ґрунтується на діяльнісному принципі корекційного впливу і стимулюванні дітей до індивідуальної участі, адже «в активній діяльності дитина не тільки маніпулює, перетворює дії інших, а й володіє власними діями, самостійно виконує доступні за віком завдання» [8, с. 9].

Додатки допомагають дітям з порушеннями слуху, зору, мовлення, інтелекту, діагнозом раннього дитячого аутизму тощо через залучення до різних ситуацій взаємодії. Корекційна спрямованість додатків має комплексний характер і охоплює розвиток взаємопов'язаних із мовленнєвими інших умінь і навичок, зокрема:

- дрібної моторики;
- координації рухів на рівні «око – рука»;
- здатності співвідносити об'єкти зі словами-назвами, які їх позначають.

Зручність у використанні забезпечується під'єднанням програмного матеріалу до планшетів, ноутбуків, смартфонів, смарт ТВ та інших приладів. Це дає можливість дитині, працюючи, наприклад, із додатком «Особливі слова», прого-

ворювати слова вголос, повторювати їх шляхом тренування. Додаток вміщує близько ста слів, малюнків і аудіозаписів і в такий спосіб поступово розширює діапазон активного словника дитини.

Додаток «Доторкнись» дає можливість дитині додавати власні слова, висловлювання, фотокартки, індивідуальні аудіозаписи тощо. Додатковий наочний формат цього додатка стимулює дитячу допитливість, розширює кругозір новими об'єктами для їх пізнання, розуміння їх призначення і використання.

Корисними для використання у комунікативній взаємодії з дошкільниками для вихователів закладів дошкільної освіти є також додатки «Говори мовчки» і «Особливі числа». Останній вміщує шість видів практичних завдань і вправ, спрямованих на розвиток логічного мислення дітей на основі формування в них необхідних математичних умінь і навичок.

Уважаємо, що наведені міркування відкривають можливості як для практичного застосування розглянутих способів комунікативно-корекційної роботи вихователів ЗДО, так і для подальшого творчого пошуку і збагачення дидактичного і методичного ресурсу підготовки студентів – майбутніх педагогів – як організаторів освітнього процесу сучасних закладів дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пинзеник О., Кухта М. Формування валеологічної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти у процесі самостійної роботи. *Збірник наукових праць «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах»*. 2021. № 78. С. 98–101.
2. Хоменко С. (2013). Розвиток комунікативних здібностей дітей раннього віку. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2013. Вип. 24. С. 262–267.
3. Лебединська К. Аутизм. Методи лікування психічних відхилень. *Азбука здоров'я*. 2002. № 5. С. 23–24.
4. Кошель, В., Кульбако, Н. До проблеми організації корекційної роботи в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. URL: erub.chnpu.edu.ua (дата звернення 20.06.2024).

5. Рібцун Ю. Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни : навч.-метод. посіб. Київ : ФОР Цибунська В.О., 2023. 132 с.

6. Лупінович С. Корекційна діяльність педагога у навчально-виховній практиці загальноосвітньої школи. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua> (дата звернення 20.06.2024).

7. Додатки з мовленнєвого розвитку. URL: <https://www.specialapps.org/uk/> ua (дата звернення 20.06.2024).

8. Богуш А., Луцан Н. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільника: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч. посібник. Видання друге, доп. Київ : Видавничий дім «Слово», 2012. 304 с.